

Haarlem

Raadsstuk

Onderwerp: Verbeteren programmabegroting, indicatoren en benchmarks: indicatoren en benchmarks Programmabegroting 2017-2021

BBV nr: 2016/252866

1. Inleiding

De gemeenteraad heeft aangegeven de informatiewaarde van de programmabegroting verder te willen verbeteren, door middel van betere indicatoren en waar mogelijk én relevant het gebruik van benchmarks (zie motie 19 en 24 bij de Programmabegroting 2016-2020).

Om aan deze wensen van de raad tegemoet te komen is, in afstemming met de werkgroep informatiewaarde, de projectaanpak Verbeteren programmabegroting, indicatoren en benchmarks opgesteld. Deze is op 17 maart jl. in een informatienota aan de commissie Bestuur voorgelegd. Een belangrijk onderdeel van het project is de op 24 maart jl. gehouden werkconferentie voor de raad. Door de actieve participatie van de raad en interactie met de aanwezige ambtelijk betrokkenen, is een meer gedetailleerd overzicht gekregen van welke indicatoren de raad goed vindt en welke slecht en de reden daarvoor. Ook is duidelijk geworden over welke informatie de raad graag nog aanvullend indicatoren ziet in de programmabegroting en wat de bredere informatiebehoefte is vanuit de raad. Na afloop van de werkconferentie is aanvullend een digitale vragenlijst bij de raadsleden uitgezet over indicatoren en benchmarks.

Op basis van de voornaamste resultaten van de werkconferentie en vragenlijst heeft het college een voorstel opgesteld voor de in de Programmabegroting 2017-2021 op te nemen indicatoren en benchmarks. Veel wensen van de raad zijn hierin ingewilligd in de vorm van enerzijds een groot aantal nieuwe indicatoren en benchmarks en anderzijds een groot aantal gewijzigde en geschrapte indicatoren uit de Programmabegroting 2016-2020. Het voorstel is op 19 mei jl. middels een informatienota (2016/189937) voorgelegd aan alle commissies. In de commissies Bestuur, Beheer en Samenleving is de informatienota in de vergaderingen besproken. Bij de commissie Ontwikkeling was dit vanwege tijdgebrek niet het geval. Raadsleden uit deze commissie kregen de kans schriftelijk te reageren op de informatienota.

Voor alle commissies geldt dat zij zich kunnen vinden in de voorgestelde indicatoren en benchmarks. Aanvullend zijn enkele wensen ingebracht wat betreft mogelijke aanvullende indicatoren (zie bijlage 1c). Twee onderwerpen zijn meermalen en in verschillende commissies genoemd als onderwerpen waar men meer inzicht in wenst. Het gaat om: duurzaamheid en de relatie tussen enerzijds prestaties en indicatoren en anderzijds financiën.

Door de commissies gemaakte opmerkingen en genoemde aanvullende indicatoren zijn voor zover mogelijk verwerkt in een aangepast voorstel voor indicatoren en benchmarks voor de Programmabegroting 2017-2021 (zie bijlage 1 en bijlage 1c). Met de ontwikkeling van een gemeentelijke Duurzaamheidsmonitor, waarvan naar verwachting in het najaar 2016 de eerste versie zal worden gepubliceerd, wordt tegemoet gekomen aan de wens tot meer inzicht in het onderwerp duurzaamheid. In de geplande Duurzaamheidsmonitor worden allerlei relevante gegevens op het terrein van duurzaamheid gebundeld. Daarbij wordt een brede insteek gehanteerd (groen, milieu, afval en circulair).

De raad heeft meerdere keren de wens geuit tot meer inzicht in de relatie tussen prestaties en financiële middelen. Met de werkgroep informatiewaarde is het gesprek gevoerd hoe dit kan worden vormgegeven. Hoewel sommige gemeenten doelen, prestaties en/of indicatoren

koppelen aan middelen is er een grote variëteit in de mate waarin de koppeling tot stand wordt gebracht. De koppeling is complex. Om aan de wens van de raad tegemoet te komen, gaat het college een onderzoek starten hoe andere gemeenten deze koppeling maken, en wat voor Haarlem een goede oplossing kan zijn. Voor de Programmabegroting 2018-2022 wordt de raad geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek.

Het college benadrukt dat de voorgestelde set indicatoren en benchmarks een ‘dynamische set’ is die op basis van nieuwe inzichten en ontwikkelingen kan worden aangepast. Hier valt niet alleen te denken aan nieuwe ontwikkelingen op het terrein van benchmarks en ‘open data’, de ontwikkeling van nieuwe monitors en toename van mogelijkheden om registratiesystemen te benutten, maar ook aan relevante ontwikkelingen in de samenleving. Het college adviseert om bij elke nieuwe bestuursperiode te kijken of de set aanpassing behoeft.

Tot slot wijst het college er op dat niet alleen het meten van indicatoren, maar ook verdere verdieping en beleidsanalyse van de resultaten, budget en capaciteit kost. Deze kosten kunnen mogelijk worden beperkt door efficiency voordelen van brede data ontwikkeling. Het college kan de gevolgen voor capaciteit en middelen nog niet goed inschatten. Bij de Kadernota 2017 wordt een afweging gemaakt tussen de kosten van de indicatoren en de toegevoegde waarde die deze informatie oplevert.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

- De indicatoren en benchmarks voor de Programmabegroting 2017-2021, zoals opgenomen in bijlage 1, vast te stellen.

3. Beoogd resultaat

De indicatoren in de Programmabegroting 2017-2021 geven goede en heldere informatie over de doelen en prestaties van de gemeente Haarlem. De Programmabegroting 2017-2021 is op diverse punten verrijkt met benchmarks.

4. Argumenten

1. het voorstel past in het ingezet beleid.

In de tekst onder de cursieve kop geef je exact aan Dit voorstel heeft betrekking op programma 1 t/m 6 van de programmabegroting. Het betreft een verbetering van de informatiewaarde van de indicatoren behorende bij de doelen en prestaties behorende bij deze programma's.

2. Effectieve beleidscyclus

Met de voorgestelde indicatoren en benchmarks kan de raad haar kaderstellende en controlerende rol beter vervullen en wordt de kwaliteit van de beleidscyclus verbeterd: van beleidsontwikkeling (met een goede nulmeting) via beleidsuitvoering (met realistische streefwaarden) tot beleidsevaluatie (toetsen op realisatie streefwaarden).

3. Vergelijking met andere gemeenten

Door toevoeging van een landelijk verplichte set van 39 benchmarkindicatoren, middels ministeriële regeling (BZK) vastgesteld op 24 maart 2016, is op een groot aantal onderwerpen vergelijking van Haarlem met andere gemeenten mogelijk.

4. Beperkte extra kosten en capaciteit verzamelen gegevens

Voor de meeste voorgestelde nieuwe indicatoren geldt dat er voor het verzamelen van gegevens geen extra kosten en capaciteit aan verbonden zijn. Het gaat hier vaak om gegevens die al onderzocht of geregistreerd worden. Sommige indicatoren brengen beperkte extra kosten en/of capaciteit met zich mee die binnen bestaande budgetten kunnen worden gedekt. Zo geldt voor een aantal nieuwe indicatoren dat zij kunnen worden ingepast in het bestaande Omnibusonderzoek. Dit brengt geen extra kosten met zich mee, enkel een beperkt aantal extra uren in capaciteit van de organisatie. Bij twee indicatoren, beide uit programma 5, is sprake van extra kosten en/of capaciteit die niet binnen bestaande budgetten kunnen worden opgevangen. Ten eerste gaat het om het aantal fietsparkeerplaatsen: voor de nulmeting van het aantal fietsparkeerplaatsen zijn de verwachte kosten € 3.500 en voor herhaalde metingen zullen de kosten jaarlijks circa € 2.500 bedragen. Ten tweede gaat het om de meting van de parkeerdruk in zone B (binnenstad) en zone C (de schil rond de binnenstad): vanaf 2017 gaat het om een bedrag van € 17.500 per jaar. Het college zal de kosten voor beide indicatoren ten laste brengen van de algemene dekkingsmiddelen.

5. Risico's en kanttekeningen

Niet alle indicatoren geschikt voor de programmabegroting

Door de raad zijn op verschillende momenten onderwerpen/indicatoren voorgesteld om (aanvullend) op te nemen in de Programmabegroting 2017-2021. Zowel in motie 19 als tijdens de werkconferentie van 24 maart en in de commissies van 19 mei kwamen deze aan de orde.

Voor een aantal onderwerpen/indicatoren geldt dat het college adviseert om deze om uiteenlopende redenen niet op te nemen in de Programmabegroting 2017-2021. De voornaamste redenen zijn:

- vanwege kosten en capaciteit zijn er beperkingen aan de meetbaarheid van beleid;
- de relatie tussen de prestaties van de gemeente enerzijds en de nagestreefde doelen en maatschappelijke effecten anderzijds is vaak lastig te leggen. Naast de inzet van de gemeente spelen steeds vaker meerdere actoren (o.a. lokale en regionale partners) en factoren een rol;
- soms is een onderwerp geen (expliciet) doel van het gemeentelijk beleid;
- niet alle informatie hoort thuis in de programmabegroting; soms zijn andere wijzen van monitoring en verantwoording meer opportuun (bijv. via de subsidierelatie met instellingen) en zijn andere documenten (bijv. VGRP: Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan), monitors en vindplekken meer geschikt, bijv.:
  - Haarlem in cijfers (buurtmonitor) <http://haarlem.buurtmonitor.nl/>
  - Haarlem Open Data Portaal <https://opendata.haarlem.nl/>
  - Staat van Haarlem (najaar 2016 nieuwe versie) <https://www.haarlem.nl/feiten-en-cijfers/>
  - Thematische monitors: o.a. Economische monitor, Binnenstadmonitor, Woonmonitor, Rapportage Woningbouw en Duurzaamheidsmonitor (in ontwikkeling: eerste versie verwacht najaar 2016) <https://www.haarlem.nl/feiten-en-cijfers/> ; en tot slot;
- lang niet alle onderwerpen zijn even goed meetbaar en kwantificeerbaar.

Extra kosten en capaciteit beheren, analyseren en interpreteren gegevens nog niet duidelijk
Het beheren, analyseren en interpreteren van (extra) informatie voor indicatoren brengt, net als het verzamelen van gegevens, kosten met zich mee en legt beslag op de capaciteit van de organisatie. Het college kan de gevolgen voor capaciteit en middelen nog niet goed inschatten. Bij de Kadernota 2017 wordt een afweging gemaakt tussen de kosten van de indicatoren en de toegevoegde waarde die deze informatie oplevert.

In sommige gevallen moet aanvullend of verdiepend onderzoek worden verricht waarbij (soms) de inzet van gespecialiseerde externe partijen nodig is.

- Het specifiek inrichten of ontsluiten van basis- en kernregistraties zodat deze ook bruikbaar zijn als indicator kan veel inspanningen en tijd vergen.
- Ook het structureel verzamelen en beheren van gegevens uit interne en externe bronnen kost tijd en capaciteit.
- Vanzelfsprekend vraagt ook de interpretatie van cijfers en indicatoren tijd en capaciteit. Voor het inschatten van de specifieke informatiewaarde van gegevens (mogelijke indicatoren) is vaak nadere analyse en afstemming nodig. Hetzelfde geldt voor het SMART formuleren.
- Indicatoren dienen niet alleen de P&C cyclus. Idealiter maken zij ook integraal onderdeel uit van de beleidscyclus. Op dit moment is van structurele toepassing van indicatoren in de beleidscyclus nog geen sprake. Daarvoor zijn meer investeringen in tijd en capaciteit nodig.

6. Uitvoering

De voorgestelde indicatoren en benchmarks worden opgenomen in de Programmabegroting 2017-2021. Sommige indicatoren dienen nog nader geoperationaliseerd te worden (meer 'SMART' geformuleerd: Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch en Tijdgebonden). Hiervoor zal aandacht zijn bij het opstellen van de Programmabegroting 2017-2021. Mogelijk dat de voorliggende lijst op een beperkt aantal punten nog aangevuld wordt met nieuwe/betere indicatoren.

Voor een beperkt aantal voorgestelde nieuwe onderwerpen geldt dat hierover pas op zijn vroegst in de Programmabegroting 2018-2022 indicatoren opgenomen kunnen worden. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat voor een goede operationalisering in indicatoren meer tijd nodig is en soms ook nader onderzoek en/of aanpassing van bestaande registratiesystemen.

7. Bijlagen

Bijlage 1 INDICATOREN EN BENCHMARKS PROGRAMMABEGROTING 2017-2021

Bijlage 1a Scores van indicatoren per programma tijdens de werkconferentie

Bijlage 1b Overzicht mogelijk in Programmabegroting 2018-2022 en niet op te nemen indicatoren

Bijlage 1c Aanvullende indicatoren en aandachtspunten genoemd door commissies

Bijlage 1d Samenvatting van voornaamste resultaten aanvullende vragenlijst

Bijlage 1e Overzicht van verplichte benchmarkindicatoren (BZK)

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

8. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

- De indicatoren en benchmarks voor de Programmabegroting 2017-2021, zoals opgenomen in bijlage 1, vast te stellen.

Gedaan in de vergadering van ... .. (wordt ingevuld door de griffie)

De griffier

De voorzitter